

Rajavartiolaitoksen esikunta
Raja- ja meriosasto

06.02.2026

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto

1. Sisäministeriön lausuntopyyntö VN/27731/2024

Rajavartiolaitoksen lausunto hallituksen esityksestä EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen muodostavien säädösten täytäntöönpanemiseksi

Sisäministeriö on pyytänyt Rajavartiolaitokselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen muodostavien säädösten täytäntöönpanemiseksi. Rajavartiolaitos lausuu seuraavaa.

Seulonta

Maahanmuuttovirastolle on ehdotettu seulontaan liittyen tehtäväksi huolehtia seulottavien majoittamisesta ja ylläpidosta seulonnan aikana sekä järjestää seulontaan kuuluva alustava terveystarkastus. Lisäksi Maahanmuuttoviraston vastuulla oleva ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmä on keskeisessä roolissa sujuvien seulontaprosessien järjestämisessä sekä turvallisuustietojen ja turvallisuuslausuntojen välittämisessä viranomaisten välillä. Rajavartiolaitos pitää tärkeänä, että Maahanmuuttoviraston resurssit turvataan näiden tehtävien suunnitteleminen ja hoitamiseksi siten, että seulontaviranomaisten seulontatehtävät pystytään suorittamaan tehokkaasti.

Rajavartiolaitos pitää tärkeänä, että seulontamenettelyn alustavan terveystarkastuksen käytännön toteutusta varten seulontaviranomaisilla on oltava riittävät oikeudet tarvittaessa käsitellä välttämättömiä terveystietoja. Tietojärjestelmien osalta tulee varmistaa yhtäältä seulontamenettelyn sujuva käytännön toteuttaminen, toisaalta alustavaa terveystarkastusta koskevien asiakirjojen asianmukainen käsitteleminen.

Eurodac-järjestelmä

Tiedonhallinnan vaikutustenarvioinnin osalta on todettu, että jäsenvaltioiden on kirjattava Eurodac-järjestelmään tieto siitä, voiko henkilö seulonnan turvallisuustarkastusten perusteella muodostaa uhan sisäiselle turvallisuudelle, onko hän aseistettu, väkivaltainen tai onko viitteitä siitä, että hän on osallisena terrorismissa tai vakavassa rikollisuudessa (17 artiklan 2 kohdan i alakohta, 22 artiklan 3 kohdan d alakohta). Kohdissa viitataan seulonta-asetuksen perusteella tehtävän turvallisuustarkastuksen havaintoihin. Nyt esitettävässä hallituksen esityksessä

seulontaviranomaisiksi on määritelty Rajavartiolaitos, poliisi, Tulli ja Suojelupoliisi. Esityksessä ehdotetun mukaisesti seulontaviranomaisena toimivalla virkamiehellä on seulonnan suorittamiseksi oikeus suorittaa seulonta-asetuksen 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu turvallisuustarkastus tietokantoihin tehtävinä hakuina. Lisäksi seulontaviranomaisella on oikeus tallettaa seulontamenettelyn suorittamisen yhteydessä saadut tiedot noudattaen, mitä henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetussa laissa säädetään. Rajavartiolaitos korostaa tässä yhteydessä, että myös Tullilla on oltava vastaavat Eurodac-asetuksen mukaiset oikeudet tallentaa, tehdä kyselyitä ja rekisteröidä henkilöiden henkilötietoja ja turvallisuustietoja Eurodac-asetuksen sekä seulonta-asetuksen perusteella sekä seulontaan liittyen oikeus tallentaa Eurodac-asetuksessa turvallisuushkaan liittyvissä tarkastuksissa saatuja Eurodac-asetuksessa säädettyjä turvallisuushkatietoja.

Rajavartiolaitos esittää kirjausta *”jäsenvaltioiden on kirjattava”* tarkennettavan siten, että kyseisen Eurodac-kirjauksen tekee pääasiallisesti poliisi arvioidessaan seulonnan yhteydessä mahdollista uhkaa sisäiselle turvallisuudelle. Kuitenkin on syytä mahdollistaa esityksessä määritellyille seulontaviranomaisille myös mahdollisuus tehdä turvallisuushkaan liittyvä kirjaus Eurodac-järjestelmään. Uhkan sisäiselle tai kansalliselle turvallisuudelle arvioi vastuidensa mukaisesti pääsääntöisesti poliisi, kuitenkin mahdollisuus kirjausten tekemiseen olisi myös muilla seulontaviranomaisilla joko poliisin konsultoinnin jälkeen tai selkeissä tapauksissa ilman konsultointia. Selkeänä Eurodac-turvallisuushkakirjauksena voidaan pitää esimerkiksi seulottavan henkilön aseistautuneisuutta. Rajavartiolaitos esittää, että esityksessä olevaa 16 b §:n 1 momentin 2 tai 3 kohtaa tarkennetaan siten, että seulontaa suorittavan seulontaviranomaisen on tehtävä myös Eurodac-järjestelmään tehtävät merkinnät (17 artiklan 2 kohdan i alakohta, 22 artiklan 3 kohdan d alakohta).

Vastaanotto

Rajavartiolaitos on vastaanottanut lausuntoaikana ajantasaisen esityksen vastaanottolain 51 §:stä.

Esityksessä todetaan, että liikkumisvapauden rajoittaminen itsessään kuuluu rajamenettelyyn suoraan menettelyasetuksen nojalla, joten siitä ei tehdä päätöstä. Esityksessä ehdotetaan, että rajamenettelyssä liikkumisvapautta rajoitettaisiin edelleen voimassa olevan ulkomaalaislain 104 b §:ssä säädetyllä tavalla. Voimassa olevasta lainsäädännöstä poiketen liikkumisvapauden rajoitustoimesta tehtäisiin jatkossa hallintopäätös, jonka tekemisestä säädettäisiin erikseen samassa pykälässä. Rajamenettelyn soveltamisessa olennaista on kuitenkin se, ettei hakijaa päästetä maahan menettelyn aikana, eli liikkumisvapauden rajoittaminen on menettelyasetuksen 54 artiklan mukaan pakollista menettelyn soveltamisen aikana. Esityksen mukaan ulkomaalaislain 104 b §:n 2-4 momentissa ehdotetaan

säädettävän siitä, miten liikkumisvapautta rajamenettelyssä pääsääntöisesti rajoitettaisiin.

Pykälään ehdotetaan lisättävän uusi 5 momentti, jossa säädettäisiin rajoitustoimista tehtävästä päätöksestä. Rajoitustoimista tehtäisiin vastaanottolain 51 §:n mukainen hallintopäätös. Ehdotetun mukaisesti kansainvälistä suojelua hakenut voitaisiin määrätä asumaan tietyssä vastaanottokeskuksessa sekä ilmoittautumaan siellä, jos se on tarpeen yleiseen järjestykseen liittyvien syiden taikka menettelyllisten seikkojen vuoksi, jotta voidaan estää hakijaa pakenemasta ulkomaalaislain 121 a §:n tarkoittaman pakenemisen vaaran ollessa olemassa. Vastaanottolain 51 §:ssä on viitattu, että kansainvälistä suojelua hakenut henkilö voidaan määrätä asumaan tietyssä vastaanottokeskuksessa sekä ilmoittautumaan siellä, jos se on tarpeen menettelyllisten seikkojen vuoksi. Perusteluiden mukaan menettelylliset seikat voisivat tarkoittaa esimerkiksi nopeutetussa menettelyssä tutkittavaa, ilmeisen perusteetonta hakemusta. Rajamenettelyn osalta liikkumisvapauden rajoittamisesta ehdotetaan kuitenkin edelleen säädettävän ulkomaalaislaissa, koska siihen liittyy myös muita menettelyasetuksesta johtuvia velvoitteita.

Rajavartiolaitos pyytää tarkennettavan, missä vaiheessa ulkomaalaislain 104 b §:n 5 momentissa tarkoitettu hallintopäätös tehtäisiin ja olisiko myös vastaanottokeskukseen siirtämisen ajaksi tarpeellista tehdä kyseinen päätös, jos kyseessä on vastaanottolain 51 §:n mukainen tilanne, jossa hakija määrätään asumaan tietyssä vastaanottokeskuksessa, koska se on tarpeen menettelyllisten seikkojen vuoksi eli esimerkiksi rajamenettelyyn ohjaamisen tapauksissa. Rajavartiolaitos näkee ongelmallisena sen, jos Rajavartiolaitos tekee hallintopäätöksen heti kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen rekisteröinnin yhteydessä, koska Rajavartiolaitos siirtää henkilön rajamenettelyyn, koska arvioi rajamenettelyn edellytysten täyttyvän. Kuitenkin henkilön ollessa rajamenettelyssä, Maahanmuuttovirasto voi siirtää henkilön vielä normaaliin turvapaikkaprosessiin. Näin ollen Rajavartiolaitoksen ei tulisi tehdä vastaanottolain 51 §:n mukaista hallintopäätöstä, joka koskisi koko rajamenettelyn kestoja. Rajavartiolaitos ehdottaa esitystä ja pykälää tarkennettavan siten, että Rajavartiolaitos tekee 5 momentissa mainitun hallintopäätöksen, joka mahdollistaisi henkilön siirtämisen rajamenettelyyn ja tarvittaessa mahdollisuuden välimajoituksiin matkan ajaksi. Kuitenkin, kun henkilö on siirretty rajamenettelyyn, hallintopäätöksen tekisi Maahanmuuttovirasto. Rajavartiolaitos ei näe tarkoituksenmukaisena, että hallintopäätöksen tekisi sekä Rajavartiolaitos että Maahanmuuttovirasto, esimerkiksi tapauksissa, kun Maahanmuuttovirasto arvioi Rajavartiolaitoksen määräämät rajoitustoimet riittämättömiksi ja tekisi uuden hallintopäätöksen. Näin ollen Rajavartiolaitos tekisi liikkumisvapauden rajoitustoimia koskevan hallintopäätöksen ainoastaan henkilön kuljetuksen ajaksi ja Maahanmuuttovirasto tekisi hallintopäätöksen rajoitustoimista, kun henkilö on saapunut vastaanottokeskukseen.

Vaihtoehtoisesti Rajavartiolaitos ehdottaa, että kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen rekisteröinnin yhteydessä, Rajavartiolaitos olisi yhteydessä Maahanmuuttovirastoon ja Maahanmuuttovirasto arvioisi rajamenettelyn soveltumisen saman tien ja tekisi liikkumisvapauden rajoitustoimea koskevan hallintopäätöksen. Tämä vaatisi Maahanmuuttovirastolta päivystysluontoista tukea Rajavartiolaitokselle.

Rajavartiolaitos toteaa edelleen, että ehdotetun vastaanottolain 51 §:n 3 momentti rajoitustoimen voimassaolosta vaatii täsmennystä. Ehdotetun mukaan rajoitustoimi olisi voimassa, kunnes sen ei katsota enää olevan tarpeen. Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että kansainvälistä suojelua hakevaan kohdistettujen liikkumisvapauden rajoittamistoimien laajuutta voitaisiin arvioida uudelleen, jos hänen henkilökohtainen tilanteensa sitä vaatii. Jos Maahanmuuttovirasto arvioisi rajamenettelyn aikana, että hakijan henkilökohtainen tilanne huomioon otettuna Rajavartiolaitoksen määrittämät rajoitustoimet eivät olisi oikeasuhtaisia, Maahanmuuttoviraston tulisi tehdä uusi hallintopäätös, mutta Maahanmuuttovirasto ei voisi kumota Rajavartiolaitoksen tekemää päätöstä. Esimerkiksi ilmoittautumisvelvollisuuden käyttäminen voisi olla ristiriidassa henkilön vastaanotto- ja palveluihin saamisen kanssa. Rajavartiolaitos kiinnittää huomiota myös siihen, että vastaanottolain 51 §:n mukaisten rajoitustoimien tulisi olla täytäntöönpantavissa valituksesta huolimatta.

Ehdotetun vastaanottolain 51 §:n yksityiskohtaisten perusteluiden osalta Rajavartiolaitos nostaa esiin, että pykäläkohtaisissa perusteluissa korostetaan, että 51 §:n tilanteissa ei ole kyse ulkomaalaislain 117 a §, 118 § ja 120 a §:n kaltaisen turvaamistoimesta, johon liittyisi yksilöllinen harkinta. Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ehdotettavan pykälän määritelmä yleisestä järjestyksestä perustuu Euroopan komission arvioon siitä, mitä yleinen järjestys terminä kattaa. Perusteluissa todetaan, että pykälällä on pyritty kattamaan tilanteet, joissa liikkumisvapauden rajoittamista koskevia toimia voidaan määrätä osana laajempaa yhteiskunnallista tai alueellista yleiseen turvallisuuteen liittyvää ilmiötä ilman vastaavaa tapauskohtaista yksilöllistä harkintaa kuin yksilöllisen harkinnan vaativien ulkomaalaislain turvaamistoimien kohdalla, joiden määrittäminen liittyy hakijan omaan käytökseen. Tarkoituksena on vastata niihin tilanteisiin, joissa on kyse yleisemmästä ilmiöstä tai tilanteesta, jolloin tietylle alueelle tulevan suuremman joukon hakijoita voidaan katsoa aiheuttavan vaaraa yleiselle järjestykselle. Perusteluissa todetaan vastaavasti, että ulkomaalaislain 121 a §:n mukaista pakenemisen vaaran arviota tulisi ajatella laajemmin kuin hakijan henkilökohtaisia olosuhteita.

Kuitenkin vastaanottolain 51 §:ssä ei ole tuotu ilmi, että pakenemisen vaaraa voitaisiin arvioida muuten kuin hakijan henkilökohtaisten olosuhteiden kautta. Rajavartiolaitos esittää, että säännöskohtaisten perusteluiden kirjaukset nostetaan pykälätasolle. Vastaanottolain 51 §:ään on nostettava esiin tilanteet, joissa hen-

kilö voidaan määrätä asumaan vastaanottokeskuksessa ilman yksilöllistä harkintaa koskevaa arviota. Rajavartiolaitos pitää säännöskohtaisia perusteluita jokseenkin onnistuneina, mutta pykäläkirjaukset eivät vastaa perusteluita siltä osin, kun on viitattu ulkomaalaislain 121 a §:ään, joka edellyttää yksilöllistä arviointia. Rajavartiolaitos esittää, että säännöskohtaisiin perusteluihin ja pykälätasolle tulisi kirjata selkeämmin, että 51 §:n tilanteissa pakenemisen vaaran arvio voi perustua muuhunkin kuin henkilön henkilökohtaisiin olosuhteisiin.

Arvio pakenemisen vaaran toteutumisesta tulee voida perustua muuhunkin kuin henkilön henkilökohtaisiin olosuhteisiin. Pakenemisen vaaran arvion tulisi voida olla perusteltua myös tilanteissa, jossa se katsotaan välttämättömäksi osana laajempaa yhteiskunnallista tai alueellista yleiseen turvallisuuteen liittyvää ilmiötä ilman tapauskohtaista yksilöllistä harkintaa.

Rajavartiolaitos nostaa vastaanottolain 51 §:stä esiin kohdan, jonka mukaan kansainvälistä suojelua hakeva henkilö voidaan Maahanmuuttoviraston, poliisin tai rajatarkastusviranomaisen päätöksellä määrätä asumaan *tietyssä vastaanottokeskuksessa*. Rajavartiolaitos esittää, että kirjauksella katettaisiin toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisuus osoittaa henkilölle sellainen vastaanottokeskus, jossa liikkumisvapautta rajoitettaisiin estein ja rajoituksen noudattamista voitaisiin valvoa teknisesti. Toimivaltainen viranomainen voisi hyödyntää tätä mahdollisuutta poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa tietylle alueelle tulee suuri joukko hakijoita, joiden voidaan katsoa aiheuttavan vaaraa yleiselle järjestykselle. Tällaisessa tilanteessa pakenemisen vaaran arviota ajateltaisiin laajemmin kuin hakijan henkilökohtaisia olosuhteita, aiemmin kuvatulla tavalla.

Kansainvälistä suojelua koskevat menettelyt

Tulli on rajatarkastusviranomainen ja ehdotuksessa säädetään, että Tulli olisi myös seulontaviranomainen. Rajavartiolaitos pitää tärkeänä, että Tullin toimivaltuudet ottaa vastaan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus ja ohjata henkilö rajamenettelyyn tai tavalliseen turvapaikkamenettelyyn tarkistetaan ja korjataan tarvittaessa vastaamaan toimivaltuuksia, jotka Rajavartiolaitokselle ja poliisille on asetettu. Tullin toimivaltuuksien lisääminen edistää ja mahdollistaa sujuvan kokonaisprosessin ja viranomaisten vastuunjaon.

Lausuttavana olevassa esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislain 95 §:n 4 momentissa, että kansainvälistä suojelua koskeva hakemus jätetään hakemuksen rekisteröivälle viranomaiselle rekisteröimisen yhteydessä, jos rekisteröivä viranomainen katsoo, että kyse on ensimmäisestä myöhemmästä hakemuksesta, jonka rekisteröivä viranomainen katsoo tehdyksi ainoastaan lainvoimaisen maastapoistamispäätöksen välittömän täytäntöönpanon estämiseksi tai viivyttämiseksi; taikka toisesta tai sen jälkeisestä myöhemmästä hakemuksesta. Näissä 95 §:n 4 momentin tilanteissa hakemuksen tekeminen, rekisteröinti ja jättäminen tehtäi-

siin samaan aikaan. Perusteluissa todetaan, että näissä tilanteissa rekisteröivä viranomaisella voisi ottaa yhteyttä Maahanmuuttovirastoon arvioidessaan täyttäväkö hakemus 4 momentin edellytykset.

Rajavartiolaitos katsoo, että 4 momentin sanamuotoa ja säännöskohtaisia perusteluja tulee tarkentaa sen osalta, mihin arvioon 4 momentin soveltaminen perustuu. Rajavartiolaitoksen näkemyksen mukaan arvion tulee perustua Maahanmuuttovirastolta saatuun tietoon.

Maahanmuuttovirasto on päätöksenteko-organisaatio muun muassa turvapaikka-asioissa. Rajavartiolaitos ei katso olevansa toimivaltainen ratkaisemaan kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta, vaikka kyse olisikin 4 momentissa tarkoitetuista myöhemmistä hakemuksista. Rajavartiolaitos pitää tärkeänä, että rekisteröivä viranomaisella olisi jatkossakin yhteyttä Maahanmuuttovirastoon, jonka myötä Maahanmuuttovirasto antaisi suullisen päätöksen siitä, onko tapauksesta tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä ja arvioi samalla palautuskieltoa. Maahanmuuttovirasto kirjaisi UMA-järjestelmään tiedon siitä, ettei tapauksessa ole estettä poistaa henkilöä maasta. Itse päätöksen hakemuksen hylkäämisestä tulisi tehdä Maahanmuuttovirasto. Rajavartiolaitos katsoo, että 4 momentin tilanteissa rekisteröivän viranomaisen ei tule tehdä päätöstä siitä, kuuluuko hakemus esitettyihin tilanteisiin. Näin ollen, Rajavartiolaitos esittää, että 4 momentissa tarkennetaan menettelyä 4 momentin tilanteissa siten, että Maahanmuuttovirasto tekee arvion henkilön maasta poistamisesta suullisesti ja tekee merkinnät UMA-järjestelmään, sekä Maahanmuuttovirasto ratkaisee hakijan hakemuksen jälkikäteen.

Terveydenhuoltolaki

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi terveydenhuoltolakiin (1326/2010) uusi 72 a §, jossa säädettäisiin hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän velvollisuudesta sopia Maahanmuuttoviraston kanssa vastaanottolain 26 §:n ja säilölain 13 §:n mukaisten terveystarkastusten tuottamisesta. Ehdotettavan ulkomaaalain 16 g §:n mukaan Maahanmuuttovirasto vastaisi seulontamenettelyyn kuuluvan alustavan terveystarkastuksen järjestämisestä. Tämän vuoksi Rajavartiolaitos esittää, että samaan pykälään kirjattaisiin velvollisuus sopia myös seulontaan kuuluvan alustavan terveystarkastuksen tuottamisesta. Seulontasetuksen 12 artiklan mukaan seulottavilla henkilöillä on oltava mahdollisuus saada kiireellistä terveydenhoitoa ja välttämätöntä sairaanhoitoa. Riippumatta alustavan terveystarkastuksen toteutustavasta, seulottava henkilö tulee tarvittaessa ohjata kiireellisen terveydenhoidon ja välttämättömän sairaanhoidon piiriin.

Muut esitetyt muutokset

Käynnissä olevassa maasta poistamista koskevassa lakihankkeessa ehdotetaan säädettävän hallinta-asetuksen mukaisten siirtopäätösten toimivallan jaosta. Ulkomaalaislain 152 §:n 1 momentin 4 kohdaksi ehdotetun mukaisesti Maahanmuuttovirasto tekisi hallinta-asetuksen 42 artiklan 1 kohdassa ja 67 artiklan 10 kohdassa tarkoitetun siirtopäätöksen. Niin edelleen 151 §:ssä säädettäisiin, että poliisi ja rajatarkastusviranomainen panisi täytäntöön hallinta-asetuksen 42 artiklan 1 kohdassa ja 67 artiklan 10 kohdassa tarkoitettua siirtoa koskevat päätökset.

Nyt lausuttavana olevassa esityksessä todetaan turvallisuuden kannalta merkityksellisten tietojen vaihdon osalta: Siirron toteuttavan jäsenvaltion lainvalvontaviranomaisten tai muiden toimivaltaisten viranomaisten on jaettava tiedot asianmukaisten kanavien kautta vastuussa olevalle jäsenvaltiolle henkilöstä, jonka voidaan perustellusta syystä katsoa olevan vaaraksi jonkin jäsenvaltion kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle. Vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämismenettelyjen yhteydessä toimivaltaisista viranomaisista poliisi, Tulli, Rajavartiolaitos ja suojelupoliisi käytännössä ilmoittavat turvallisuuden kannalta merkityksellisistä tiedoista vastuussa olevalle jäsenvaltiolle. Lisäksi viitataan lakiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisestä tietojenvaihdosta (806/2024), jossa säädetään tietojen oma-aloitteisesta luovuttamisesta. Lain 10 §:n 2 momentti edellyttää oma-aloitteista saatavilla olevien tietojen luovuttamista muiden jäsenvaltioiden keskitetyille yhteyspisteille tai nimetyille lainvalvontaviranomaisille tilanteissa, joissa voidaan olettaa, että tällaiset tiedot voisivat olla merkityksellisiä kyseisille jäsenvaltioille vakavien rikosten ennalta estämistä, paljastamista ja selvittämistä varten.

Eurodac-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä lainvalvontatarkoituksia varten viranomaiset, joilla on valtuudet pyytää vertailua Eurodac-tietoihin tämän asetuksen mukaisesti. Tällaisia viranomaisia Suomessa ovat poliisi, Rajavartiolaitos, Tulli ja Puolustusvoimat. Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 18 §:n mukaisesti Keskusrikospoliisissa on Eurodac-asetuksen mukainen kansallinen yhteyspiste (TUNTO-sormenjälkijärjestelmä) ja Keskusrikospoliisi on Eurodac-asetuksessa tarkoitettu tarkastava viranomainen.

Rajavartiolaitos esittää, että hallinta-asetuksen mukaisissa siirroissa Suomi nimettäisi yhden yhteyspisteen, joka siirron tilanteissa jakaisi tarvittavat tiedot. Rajavartiolaitos katsoo, että Suomessa yhteyspisteen tulisi olla poliisi. Rajavartiolaitos viittaa lakiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisestä tietojenvaihdosta, jonka mukaan keskitetty yhteyspiste toimii keskusrikospoliisissa ja sen tehtävänä on koordinoida pyydettyjen tietojen analysointi ja jäsenty niiden toimittamiseksi.

Maahantulijoiden hallinnan ja maasta poistamisen turvaaminen laajamittaisessa maahantulossa

Esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislain 133 §:ää kumottavan. Pykälän kumoamista perustellaan sillä, että uuden seulontaa koskevan EU-lainsäädännön myötä järjestelykeskusta ei olisi voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti kaikissa laajamittaisen maahantulon tilanteissa enää mahdollista perustaa. Lisäksi perusteluissa todetaan, että pykälälle tai järjestelykeskuksille ei olisi tarvetta, koska esimerkiksi seulonta-asetuksen mukainen seulonta sisältää jo sen, että seulottavilla on velvollisuus olla viranomaisen tavoitettavissa koko seulonnan aikana. Laajamittaisessa maahantulon tilanteessa tai muissa häiriötilanteissa seulonta ja kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen rekisteröinti voitaisiin kuitenkin keskittää ja suorittaa muualla kuin rajanylityspaikalla tai poliisin toimipaikassa.

Rajavartiolaitos korostaa seulonta-asetuksen määräaikojen seulonnalle olevan 7 vuorokautta ulkorajalla ja 3 vuorokautta sisämaassa. Seulonnan määräaikoja ei ole mahdollista jatkaa, koska määräajat tulevat suoraan asetuksesta. Seulonnan määräaikoja ei voida jatkaa myöskään kriisiasetuksen nojalla. Seulonta päättyy määräaikojen jälkeen tai, kun seulonta on saatettu päätökseen.

Mikäli seulonta päättyy määräaikojen loppuessa, tulee olla keino vastata seulonnan jälkeiseen aikaan, jolloin henkilöä ei ole rekisteröity ja ohjattu seulonnan tuloksena oikeaan paikkaan. Rajavartiolaitos korostaa, jotta ei vaaranneta sisäistä turvallisuutta, tulisi olla kansallisia keinoja, joilla pidetään henkilöt hallinnassa, jotta voidaan suorittaa seulonnan jälkeiset rekisteröinnin vaiheet. Lisäksi Rajavartiolaitos korostaa, että keskitetyllä seulonnalla ei ole mahdollista vastata kaikkiin häiriötilanteisiin, koska myös keskitetty seulonta päättyy, kun asetuksessa määritellyt määräajat tulevat vastaan. Seulonta voi päättyä joko, kun se on saatettu päätökseen tai kun seulonta-asetuksen 8 artiklassa tarkoitetut määräajat on saavutettu.

Ulkomaalaislain 133 §:n kumoamisen myötä Rajavartiolaitos tuo esiin riskin siitä, että Suomella ei ole keinoja vastata kaikkiin häiriötilanteista johtuviin tilanteisiin. Rajavartiolaitos ehdottaa, että tähän voitaisiin vastata säätämällä viranomaisille mahdollisuus ohjata henkilöt viranomaisen osoittamaan paikkaan/toimitilaan, jossa henkilön vapautta voidaan rajoittaa suoritettavien jatkotoimenpiteiden ajan. Tilanne, jossa tämä voisi konkretisoitua on esimerkiksi tilanteet, kun maahantulijoita on merkittävä määrä ja rekisteröintiä ei ole pystytty seulonnan yhteydessä viemään loppuun tai osa on maasta poistettavana. Tällä voitaisiin turvata maasta poistettavien henkilöiden maasta poistaminen ja rekisteröinti tukeutumalla viranomaisen mahdollisuuteen toimittaa maahantulijat viranomaisten osoittamaan paikkaan.

Rajavartiolaitos tunnistaa, että kriisiasetus (2024/1359) tarjoaa keinoja, joilla voidaan poiketa normaalimenettelyistä esimerkiksi määräämällä kaikki maahan-tulijat rajamenettelyyn, jossa heidän hallintaa voidaan varmistaa. Rajavartiolaitos tuo kuitenkin esiin huolensa siitä, että kriisiasetuksella ei voida vastata poikkeuk-sellisiin tilanteisiin riittävän nopeasti ja tehokkaasti. Näin ollen Rajavartiolaitos pitää perusteltuna, että kansallisella lainsäädännöllä varmistettaisiin hallinta häi-riötilanteissa.

Rajavartiolaitos ehdottaa säädettäväksi uuden pykälän, joka sisällöllisesti olisi seuraavanlainen:

Tilanteessa, jossa seulonnan jälkeen toteutettava laittomasti maahan saapunei-den maasta poistaminen tai turvapaikanhakijan rekisteröinti, siirto toiseen jäsen-valtioon taikka hänen ohjaaminen rajamenettelyyn tai turvapaikkaprosessiin ei ole tavallisessa menettelyssä mahdollista, maahanmuuttovirasto tai seulantavi-ranomainen voi päättää, että maahan-tulijat toimitetaan tätä tarkoitusta varten perustettavaan viranomaisen osoittamaan paikkaan.

Maahan-tulija on velvollinen olemaan läsnä viranomaisen osoittamassa paikassa maasta poistamisen valmistelutoimenpiteiden tai turvapaikanhakijan rekiste-röinnin sekä siirto- tai ohjaustoimenpiteiden ajan. Nämä toimenpiteet on toteu-tettava viipymättä.

Maahanmuuttovirasto vastaa maahan-tulijoiden majoituksesta ja ylläpidosta ti-lanteissa, kun sovelletaan tätä pykälää. Maahan-tulijoiden läsnäolo voidaan var-mistaa estein ja teknisellä valvonnalla.

Seuranta ja lainsäädännön kehittäminen

Esitykseen on kirjattu (10 Toimeenpano ja seuranta), että lakien toimivuutta seu-rataan sisäministeriön maahanmuutto-osastolla ja Maahanmuuttoviraston osalta seuranta toteutetaan osana Maahanmuuttoviraston tulosohtajusta ja muuta yh-teistyötä. Rajavartiolaitos esittää, että asiassa asetetaan erillinen jälkiarviointi-hanke, jossa jatkuvaluonteisesti arvioidaan lainsäädännön toimivuutta.

Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö
Kontra-amiraali

Tom Hanén

Raja- ja meriosaston osastopäällikkö
Prikaatikenraali

Mika Rytönen

**Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Rajavartiolaitos 06.02.2026 klo 08:39.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.**

JAKELU

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto

TIEDOKSI

Rajavartiolaitoksen esikunnan raja- ja meriosasto
Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellinen osasto